

Holdningspapir om frie agenter

Holdningspapir om frie agenter

Vi står over for et radikalt anderledes arbejdsmarked både for højt- og lavt-uddannede, men holdninger, overenskomster og lovgivning halter bagefter. En væsentlig – og voksende – del af arbejdsstyrken er ikke lønmodtagere i traditionel forstand, men sælger egen tid og kompetence til klienter som ”frie agenter”. Platformsøkonomien, hvor digitale løsninger forenkler formidlingen mellem opdragsgiver og arbejdsudfører, vil medføre, at flere fremover tager arbejde som frie agenter, og arbejdet vil ofte overskride landegrænser.

Radikale Venstre mener, at denne forandring vil være en fordel for borgere, virksomheder og samfundet, men at der vil være negative konsekvenser, som skal modvirkes ved at ændre holdninger, overenskomster og love, jf. tabellen nedenfor.

Den danske arbejdsmarkedsmodel med ”flexicurity” giver et fleksibelt arbejdsmarked for fastansatte, men de frie agenter står ofte helt uden for systemet. Mange sociale goder styres af, om man er ansat eller selvstændig.

Frie agenter – definition

En fri agent er karakteriseret ved at arbejde for flere og/eller skiftende klienter samtidigt. Fortrinsvis med tidsbegrænsede aftaler af kortere varighed, uanset om disse forlænges i flere omgange til længere varighed.

En fri agents indtjening kan være som lønmodtager i en – evt. tidsbegrænset – ansættelse, som honorarlønnet (B-indkomst), som soloselvstændig erhvervsdrivende eller med samtidige kombinationer af disse indkomstformer.

Radikale Venstre mener, at både beregningsgrundlaget for alle former for sociale ydelser og den arbejdsmængde, der betinger retten til den sociale ydelse, skal være uafhængig af, hvordan pengene tjenes.

Frivillige og ufrivillige frie agenter

En væsentlig faktor for frie agenter er graden af frivillighed. Nogle har valgt at være frie agenter. Radikale Venstre ønsker at støtte disse frie agenter muligheder og fleksibilitet.

Andre har ikke et valg, fordi de er i en branche, hvor fastansættelse ikke er almindelig, eller hvor der ofte projektansættes. En del af disse frie agenter kommer til at tilhøre lavindkomstgrupper uden den sociale sikring, der følger med ansættelse på normale, overenskomstmæssige vilkår, og uden råd til at betale for de forsikringer, der erstatter den. Ufrivilligt frie agenter er i langt højere grad lavtlønnede, uden pension mm. Usikkerhed i forhold til fremtidig beskæftigelse, til social sikring og til faglig udvikling er en af de største udfordringer ved arbejdslivet som fri agent.

Radikale Venstre mener, at offentlige projektansættelser skal forbeholdes egentlige projekter og ikke bruges som skalkeskjul for besparelser.

Radikale Venstre mener, at midlertidigt ansatte skal tilbydes samme vilkår mht. barsel, sygdom og pension som fastansatte indenfor samme arbejdsområde.

Falske selvstændige

Falske selvstændige er personer, der formelt optræder som selvstændige. Deres kontraktforhold til opdragsgiver ligner i realiteten et ansættelsesforhold, men uden den arbejdsretlige og overenskomstmæssige regulering. En klar fordel for arbejdsgiveren.

Digitale opgaveplatforme indfører et trekantforhold mellem en arbejdsudfører, en klient og en formidler, hvor man kan være i tvivl, om formidleren reelt er arbejdsgiver eller blot formidler af en relation mellem to parter.

Radikale Venstre foreslår en tilpasning af dansk lovgivning, så skillelinjen mellem lønmodtager og selvstændig overalt tager udgangspunkt i en række politisk definerede kriterier, som Arbejdsretten eller domstolene kan benytte, når de skal afgøre, om der er tale om en "ansættelse" eller en aftale mellem to selvstændige. Kriterierne skal tage udgangspunkt i, om arbejdsudføreren reelt bestemmer, hvordan arbejdet udføres, og har indflydelse på aflønningen.

Muligheder og risici ved frie agenter

	MULIGHEDER	RISICI
BORGER	<ul style="list-style-type: none"> • Midlertidige/skæve ansættelser kan overvinde barrieren til arbejdsmarkedet for ny-uddannede • Arbejdsformen giver uafhængighed, og man styrer selv udvikling og indflydelse • Man har selv ansvaret for at udvikle og markedsføre kompetencer eller produkter • Man kan selv vælge sin arbejdstid og -mængde 	<ul style="list-style-type: none"> • Høj risiko for lavere indtægt • Stor usikkerhed i forhold til fremtidig beskæftigelse og indtægt • Manglende social sikring, især <ul style="list-style-type: none"> - Arbejdsløshedsdagpenge - Sygedagpenge - Barseldagpenge • Dårlige vilkår for pensionsopsparing og ulykkesforsikring • Svært at opnå bank- og realkreditlån • Manglende tilhørsforhold til arbejdspladsen, dårlig social kontakt • Manglende faglig udvikling og videreuddannelse
VIRKSOMHED	<ul style="list-style-type: none"> • Virksomhederne kan ansætte fleksibelt i situationer, hvor vækst og arbejdsbehov er usikre eller skiftende • Ny teknologi kan medføre behov for specialkompetencer i et omfang, der ikke kan begrunde ansættelse • Ny, skæv, anderledes viden kan skabe en positiv forstyrrelse og udfordre virksomhedens praksis 	<ul style="list-style-type: none"> • Øgede omkostninger pga. <ul style="list-style-type: none"> - Manglende kontinuitet i udførelsen af arbejdsopgaver - Manglende loyalitet over for arbejdspladsen - Mistet viden
SAMFUND	<ul style="list-style-type: none"> • Frie agenter øger kreativitet og innovation • Nye platforme fremmer formidling af arbejdet som fri agent 	<ul style="list-style-type: none"> • Danmark risikerer, at en stor del af arbejdsstyrken står uden socialt sikkerhedsnet og uden pensionsopsparing • Frie agenter står i vejen for fastansættelser • Manglende kontinuitet medfører et samfundsøkonomisk spild af viden

Social sikring – konkrete forslag

Nogle af risiciene er uundgåelige. Andre kan og skal modvirkes ad politisk vej. De sidste bør håndteres gennem ændrede overenskomster eller ændrede holdninger. Radikale Venstre opfordrer arbejdsmarkedets parter til at gå mere aktivt ind i dette arbejde.

Arbejdsløshedsdagpenge

I en regeringsaftale indgået maj 2017 lægges op til, at alle, uanset beskæftigelsesform, har samme grundlæggende sikkerhedsnet i forbindelse med tab af arbejdsindkomst. Indkomsten opgøres som summen af alle former for indtjening.

Radikale Venstre støtter denne aftale.

Medlemskab af en arbejdsløshedskasse skal være lovpligtig for såvel ansatte som selvstændige, såfremt deres årlige arbejdstid overstiger en fastsat grænse.

Sygedagpenge og barselsdagpenge

Sygedagpengeloven har tre sæt regler: for 1) ansatte med mindst 8 ugers ansættelse, 2) andre ansættelser/ledige 3) selvstændige. Der er vandtætte skotter mellem ordningerne, så en syg person med begge former for indkomst må vælge og kan ikke få de fulde sygedagpenge.

Radikale Venstre mener, at reglerne for sygedagpenge og barselsdagpenge skal udformes, så indkomstgrundlaget og timetallet er uafhængigt af indkomstformen.

Barselsfonde

Der er i dag 15 barselsfonde i Danmark, som på forsikringsbasis dækker forskellen mellem løn under barsel og det offentligt udbetalte beløb i barselsdagpenge. Ansatte er lovpligtige medlemmer af fondene, mens selvstændige i dag ikke kan opnå en sådan forsikring.

Radikale Venstre mener, at selvstændige skal kunne blive medlem af en barselfond på samme vilkår som ansatte.

Det skal være lovpligtigt for selvstændige at være med i en barselfond. (Kun personer mellem 25 og 45, der ønsker flere børn, vil tegne en frivillig forsikring.)

Adgang til bank- og realkreditlån

Har man ikke fast, månedlig løn og kan fremvise kopier af de seneste måneders lønsedler, er det meget svært at opnå fornuftige banklån og realkredit.

Radikale Venstre ønsker at indgå i en dialog med långiverne om basis for långivning.

Pension

Arbejdsmarkedspensioner er ofte en del af lønpakken for ansatte, mens frie agenter er henvist til individuelle og dyrere ordninger.

Radikale Venstre mener, at pensionsdækning skal gøres attraktivt, og at der skal arbejdes for, at frie agenter kan indbetale i etablerede pensionskasser på samme vilkår som ansatte.